

Civil Konzultáció

A KÖRNYEZETILEG IS FENNTARTHATÓ GAZDASÁGI NÖVEKEDÉS ELŐSEGÍTÉSÉRŐL

**BIODIVERSITY
COLLAPSE**

**CLIMATE
CHANGE**

RECESSION

COVID-19

2020. szeptember

TARTALOM

1. Bevezető	3
1.1. A Civil Konzultáció célja, folyamata	3
1.2. Az MNB lehetőségei, megközelítése	3
2. A felmerült kulcsterületek	5
2.1. Energiahatékonyság	5
2.2. Zöld energiatermelés	8
2.3. Vízgazdálkodás – mezőgazdaság	11
2.4. Körkörös gazdaság	14
2.5. Hazai zöld ágazatok fejlesztése	17
2.6. Zöld adózás lehetőségei	20
3. További tervezett intézkedések	22
3.1. Banki Zöld Ajánlás kiadása	22
3.2. Zöld Pénzügyi Jelentés	22
3.3. Lakossági szemléletformálás – családi zöld pénzügyek és termékkereső	22
3.4. Az MNB saját karbonlábnyoma és a kapcsolódó hazai lehetőségek	23
3.5. A Civil Konzultáció folytatása	24

1. BEVEZETŐ

1.1. A Civil Konzultáció célja, folyamata

Az MNB 2019 februárjában hirdette meg Zöld Programját a klímaváltozáshoz és más környezeti problémákhoz kapcsolódó kockázatok csökkentése, a magyarországi zöld gazdaság finanszírozásának bővítése érdekében. A program keretében az MNB támogatja és bátorítja a pénzügyi közvetítőrendszer résztvevőit, hogy a jelenleginél erőteljesebben járuljanak hozzá a környezeti fenntarthatósághoz. A program részletei a jegybank zöld oldalán is olvashatóak.

Az MNB 2020. március végén konzultációs felhívást kezdeményezett környezetvédelmi szakértőkkel, civil szervezetekkel, intézetekkel a gazdaság környezetileg is fenntartható újraindításáról a koronavírus miatti járványhelyzet kapcsán, hogy meglátásokat, javaslatokat gyűjtsön arról, hogy a remélt gazdasági helyreállítás ökológiai értelemben is fenntartható legyen.

A jegybank konzultációjára 18 civil szervezettől és környezetvédelemmel foglalkozó tudóstól, éghajlatvédelmi és energetikai szakembertől érkezett rendkívül hasznos írásos javaslat, melyek azt jelzik, hogy széleskörű lehetőségek lennének az innovatív, zöld gazdaságélénkítésben. Részt vett a kezdeményezésben: Akcíókutatók a Fenntarthatóságért Egyesület, Energiaklub, Greenpeace, Green Policy Center, Kislépték Egyesület, Klímastratégia 2050 Intézet, Környezetvédelmi Szolgáltatók és Gyártók Szövetsége (KSZGYSZ), Követ Egyesület, Levegő Munkacsoport, Magyar Energiahatékonysági Intézet (MEHI), Magyar Környezettudatos Építés Egyesülete (HuGBC), Magyar Természetvédők Szövetsége (MTVSZ), Nyíregyházi Kosárközösség, Vaszkó Csaba és a WWF. Továbbá olyan ismert kutatók is bekapcsolódtak a konzultációba, mint Dr. Hetesi Zsolt (1,2), Prof. Dr. Ürge-Vorsatz Diána és Prof. Dr. Tóth Gergely

A javaslatokat a jegybank értékelte, egyeztetette a civil szervezetekkel. E beérkezett javaslatokra építve alakítja ki az MNB saját, a környezeti fenntarthatóságot és azon belül különösen a klímavédelmet szolgáló beruházások finanszírozását támogató intézkedéseit.

Jelen dokumentum a Civil Konzultációban kapott javaslatok egyfajta (messze nem teljeskörű) kivonatát, valamint a javaslatokhoz kapcsolódó MNB-intézkedések (vagy tervezett intézkedések) bemutatását tartalmazza.

Az MNB hosszú távon, további területeken is folytatni kívánja az együttműködését a civil szervezetekkel, illetve a tudományos élet résztvevőivel.

1.2. Az MNB lehetőségei, megközelítése

A civil konzultációban felvetett javaslatok jelentős része kívül esik az MNB hatáskörén. Az MNB a hatáskörébe nem tartozó területeken elsősorban az illetékes minisztériumok felé tudja a javaslatokat közvetíteni, illetve a javaslatok publikálásával már önmagában hozzá kíván járulni a szakmai vitákhoz, közgondolkodáshoz. Ugyanakkor az említett beavatkozási területek jellemzően rendre valamilyen beruházási igényt is jelentenek, ez pedig már olyan terület, amelyre az MNB képes hatni.

A magyarországi pénz- és tőkepiac jelenleg is hitelez olyan célokat, melyek hazánk klíma- és egyéb fenntarthatósági céljait szolgálják – elsősorban a megújuló energiatermelés emelendő ki e téren. Látni kell, hogy a piaci alapú hitelezést lényegében egyedül a finanszírozás kockázattal korrigált várható megtérülése, és a kapcsolódó tőke- valamint működési költségek vezérlik. Más szóval, a zöld hitelkihelyezések jelenleg

esetlegesek, a „barna” (környezeti fenntarthatóságot nem szolgáló) beruházások elméletileg hasonló eséllyel és kondíciókkal kapnak finanszírozást, mint a zöld projektek, célok.

Az állam az elmúlt években vissza nem térítendő, illetve visszatérítendő forrásokkal maga is támogatta, támogatja a zöld beruházásokat, ám nem csak azokat. Fontos megemlíteni, hogy ma az állami források bőségesen és rendkívül kedvezően rendelkezésre állnak a nem zöld célokra is: akár 0 százalékos kamatozású hitelek is elérhetők működés- vagy készletfinanszírozásra, lényegében bármilyen környezeti hatású vállalkozás számára.

A hazai zöld, fenntarthatósági célok elérése *finanszírozási* szempontból azon múlhat, hogy a tőke megfelelő intézkedésekkel zöld irányba terelhető-e. Ez némi leegyszerűsítéssel azt jelenti, hogy biztosítani kell, hogy a környezeti fenntarthatóságot szolgáló beruházások, környezetileg fenntartható gazdasági aktivitások konzisztensen kedvezőbb finanszírozási környezettel szembesüljenek, mint a „nem zöld”, és különösen a „barna” beruházások és tevékenységek.

Ezt egyrészt a környezetpolitika tudná biztosítani (jogi keretrendszer zöldebbé tételével, termékdíjakkal, adókkal, szabályozásokkal relatíve rontva a „barna” vállalatok, tevékenységek jövedelmezőségét – melyekhez a Civil Konzultáció is számos értékes javaslatot eredményezett), másrészt pedig a pénzügypolitika is hatásos lépéseket tehet. A pénzügypolitikában ez jegybanki és kormányzati eszközök – akár egymásra épülő – kombinációjával érhető el:

- a) az MNB saját szabályozási hatáskörében a prudenciális szabályozás kalibrálásával, ajánlásokkal, figyelemfelhívásokkal „terelheti” zöld irányba a pénzügyi szektort, a jegybanktörvényben meghatározott fő feladatainak veszélyeztetése nélkül;
- b) a kormányzat különböző fiskális intézkedésekkel ösztönözheti a bankok és tőkepiaci szereplők zöld finanszírozását.

Fontos hangsúlyozni, hogy a pénz-, tőke- és biztosítási piac nagyságrendekkel nagyobb források felett diszponál, mint amekkora keretek költségvetési, akár EU-forrásokból zöld célokra rendelkezésre állnak. Az MNB elsősorban a tőkeköltség változtatásán keresztül tudja befolyásolni a hiteldöntéseket. Az MNB (Európában egyedülként) már most is pozitívan diszkriminálja a zöld lakáscélú hitelezést az egyéb lakáscélú hitelezéshez képest, és további hasonló intézkedéseket vizsgál majd meg a közeljövőben más ágazatokban is. Önmagában azonban az MNB hatáskörében álló szabályozási eszköztár nem elegendő a zöld fordulathoz, ugyanis a tőkekövetelmények csökkentésének jogi és pénzügyi stabilitási korlátjai vannak. További intézkedésekre, lépésekre van szükség, melyekre a Civil Konzultáció számos javaslatot tett.

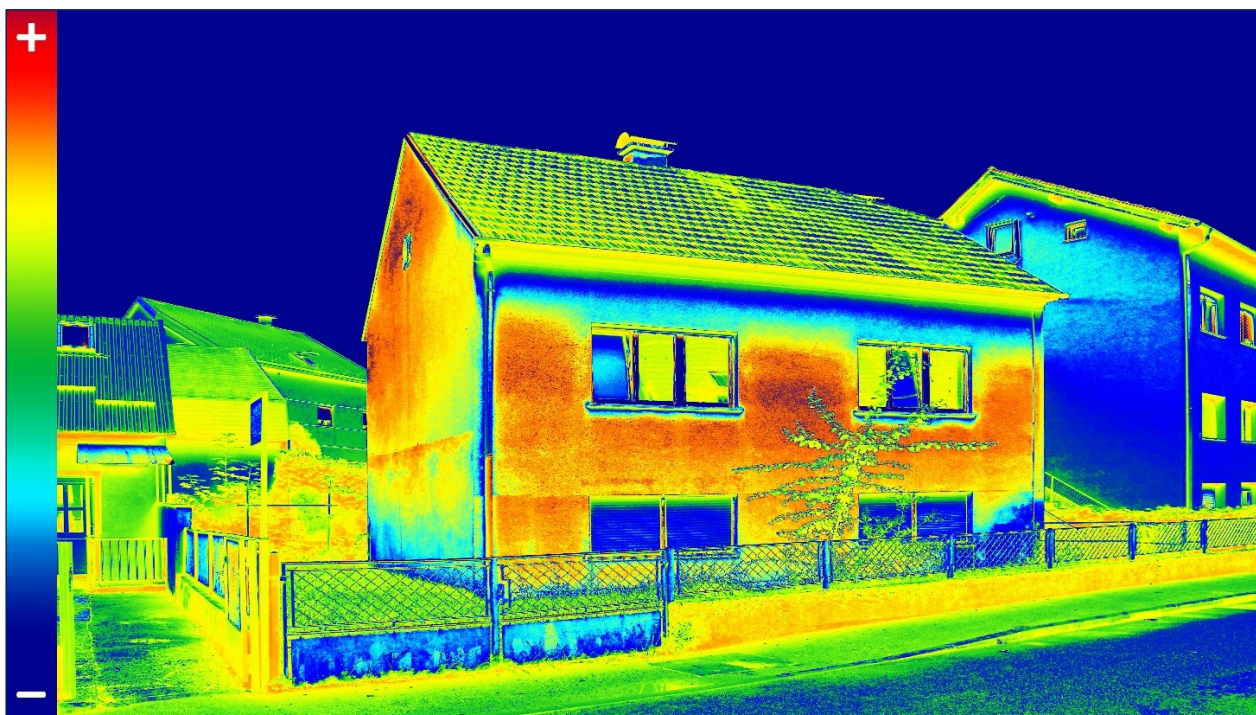
2. A FELMERÜLT KULCSTERÜLETEK

A konzultáció számos területre, témakörre felhívta a figyelmet, melyeken fontos lenne változásokat fogantatni a környezeti és társadalmi fenntarthatóság érdekében. Ezen beavatkozási területek egy része már korábban is ismert volt, ám a mostani járványhelyzet tovább fokozza aktualitásukat, sürgősségüket.

2.1. Energiahatékonyság

Az épületállományban rejlő energiamegtakarítási és ezen keresztül klímavédelmi potenciál régóta ismert hazánkban és Európa szerte egyaránt, az át-törés mégsem történt meg mindeddig. Magyarországon az épületállomány felelős az országos primerenergia-felhasználás közel 40 százalékáért. Az elavult lakó- és egyéb épületek felújítása, „cserélődése” nem csak a klímavédelmi célkitűzéseket tekintve szükségeszerű és időszerű, de csökkentheti hazánk energiafüggőségét, a lokális légszennyezettséget, továbbá érdemi megtakarítást jelenthet a háztartások, vállalatok, a középületek révén pedig az állam költségvetését tekintve. A legnagyobb energia-megtakarítás értelemszerűen a mélyfelújítások segítségével érhető el, vagyis az épület hőigényét lecsökkentve (szigeteléssel és nyílászáró-cserével), majd a lecsökkent hőigényt kiszolgáló gépészeti megoldásokkal, melyek a megújuló energiát és okosmérőket is alkalmaznak. A legalacsonyabb energiafogyasztás és a leghatékonyabb (energia, költség, fenntarthatóság szempontból) megoldás csak ebben a sorrendben realizálható. Ugyanakkor ezek a típusú felújítási beruházások igen költségesek, megtérülésük a jelenlegi rezsik mellett csak az esetek egy részében biztosított, így e beruházások új vagy eddig nem alkalmazott konstrukciókat, megoldásokat is igényelnek. A Civil Konzultáció során számos ilyen, Magyarországon még nem, vagy csak szórványosan alkalmazott megoldási javaslat merült fel.

Jelenleg mindössze a hazai lakásállomány 3,6%-a felel meg az egyre szigorodó épületenergetikai szabályozásoknak (legalább BB kategória), ami óriási kihívást jelent a 2030-as közel nulla energiaigényű épületállomány 33%-os, 2050-re 100%-os célértékének elérése szempontjából

A Konzultációban felmerült főbb javaslatok

- **ESCO-alapú finanszírozás:** Energy Serving Company vagy Energy Saving Company, mely korszerű rendszerek, technológiák biztosításával és üzemeltetésével ér el energia- és költség-megtakarítást a megrendelőknél, akik a megspórolt energia költségéből fizetik ki az ESCO társaságot. Más szóval, az energiahatékonysági beruházás költségét a fogyasztó az energiadíjba építve fizeti meg úgy, hogy az energiadíjban a megtakarításból származó különbözetet csak a beruházás költségének törlesztése után realizálja (törlesztés után csökken ténylegesen az energiaszámlája). Az ESCO társaság garanciát vállal az általa kiépített, üzemeltetett infrastruktúrából eredő energia-megtakarításért. Ez a konstrukció alkalmas az egyes projektek „összecsomagolására is”, ezáltal portfólió alapon finanszírozható és a hitelintézeteken túl más, például tőkepiaci szereplők bevonására is alkalmas lehet. A konstrukció hazánkban is ismert, de eddig érdemben nem nyert teret ez a – külföldön már bizonyított – megközelítés.
- **A Building Renovation Passport** intézménye: A komplex felújítások egyszeri nagy költségigénye miatt vezették be nemzetközi gyakorlatban a renovation passport fogalmát, ami egy többlépcsős felújítási javaslatcsomag, intézkedési stratégia, amelyet szakértők állítanak ki egy energetikai audit részeként, figyelembe véve az intézkedések optimális sorrendjét, épületenként egyedileg meghatározva. Ez a megoldás leginkább azokban a szegmensekben nyer értelmet, melyekben az energetikai felújítás fajlagos költsége relatíve magasabb, például a családi házak esetében.
- **Számlás finanszírozás (on-bill financing):** ebben a konstrukcióban az energiahatékonysági beruházás költsége nem a személyhez, a hitelfelvevőhöz kötődik, hanem az ingatlanhoz, így azok az ingatlanok is felújításra kerülhetnek, amik albérlésben vannak kiadva, mindezt önerő biztosítása nélkül. A számlás finanszírozást már számos külföldi országban sikeresen meghonosították. Ez a konstrukció összekapcsolható a bevezetni tervezett Energhatékony Kötelezetti Rendszerrel is (lásd alább).
- **Egyablakos működés meghonosítása** az energiahatékonysági beruházásokban: egy nemrég indult, az EU Horizon 2020 által finanszírozott projekt, a RenoHUB célja a magyar háztartások energiaellátásának jelentős mértékű átalakítása, fenntarthatóbbá tétele egy „egyablakos” rendszer bevezetésével, ami biztosítja, hogy a felújítások során felmerülő műszaki, jogi, finanszírozási kérdésekre egy helyen kapjanak választ a fogyasztók, ezzel is segítve az energiahatékonysági célú felújításokat és a megújuló energiaforrások igénybevételét. A RenoHUB pilot projekt eredményei, tapasztalatai alapján országos elterjedés, a finanszírozó pénzintézetekkel való partnerség kialakítása és támogató finanszírozási konstrukciók kidolgozása válhat lehetővé.

A járványhelyzettel összefüggésben fontos látni, hogy az energiahatékonysági beruházások – amennyiben a minőségi képzési és hatékony átképzési lehetőségek rendelkezésre állnak – az építőipari ágazat munkaerőpiaci problémáit hosszabb távon is enyhíthetnék, stabil munkahelyteremtő és -megtartó funkciót biztosítva.

Az MNB tervezett lépései

- **A zöld lakáscélú hitelezés további ösztönzése**

- Az MNB tőkekövetelmény-kedvezményt hirdetett meg 2019 decemberében, a magyarországi hitelintézeteknek a feltételeket teljesítő, 2020. január 1. és 2024. december 31. között kihelyezett zöld lakáscélú szolgáló hiteleire, ezzel a bankok érdekeltségét növelve az ilyen jellegű hitelkihelyezésekben. Ezen, már hatályos intézkedést az MNB szerint célszerű lenne kiegészíteni
 - a privát forrásokat mobilizáló fiskális támogatással (például kamattámogatás) a felújítási hitelek terén;
 - a hitelkockázati felárak csökkentése érdekében garanciaprogram bevezetésével

oly módon, hogy az állami támogatással (elsősorban garanciával) „megtámogatott” felújítási hitelezés a kereskedelmi bankok versenyző, rugalmas és minél kevésbé bürokratikus kereteire építve történjen.

- **Az Energiahatékonysági Kötelezeti Rendszer finanszírozási oldali támogatása**

- Az ITM vizsgálja az Energiahatékonysági Kötelezeti Rendszer (EKR)¹ bevezetését. Ennek lényege, hogy az energiaellátásban résztvevő vállalatok kötelesek lennének a számukra meghatározott energia-megtakarítási célokat elérni a fogyasztóiknál. Ezt többféleképpen is megtehetnék: például energiahatékonyságot javító beruházások megvalósításával a fogyasztóiknál vagy bírságmegfizetéssel.
- E szabályozás még kialakítás alatt van, mely folyamatban az MNB a finanszírozási megoldások tervezésében vállalt aktív szerepet. Az MNB olyan kereskedelmi banki konstrukción dolgozik, mely – összhangban a Civil Konzultációban tett javaslatokkal - részben a fogyasztó, részben külön az energiahatékonysági beruházásokra létrehozott ESCO társaság (független, vagy a kötelezettek cégcsoportjához tartozó társaság, vagy olyan Kötelezett, aki az ESCO társaság fogyasztói követeléseit megvásárolja hosszú távú finanszírozás céljából) részére nyújtana finanszírozást, olyan szerződéses struktúra kialakítása mellett (fogyasztó – ESCO társaság - bank között), ami az energiamegtakarításból származó stabil hitel-visszafizetési forrást biztosít a finanszírozó bank számára. A finanszírozhatóság feltétele ugyanakkor a különböző finanszírozási lehetőségek optimális kombinálása, vagyis a vissza nem térítendő források, a fogyasztói önerő, a visszatérítendő források, bankhitelek, kamattámogatás, állami garanciavállalás igénybevétele. A bankok olyan szerződéses struktúra esetén lesznek érdekeltek a finanszírozásban, ami biztosítja az általuk nyújtott hitelek stabil, kiszámítható visszafizetését. Ez egyrészt elérhető olyan energiamegtakarítási szerződésekkel, amik az energiamegtakarításból eredő fix bevételt garantálnak a hitelfelvevő részére, másrészt megfelelő biztosítéki struktúra kialakításával, például a kockázati felárak csökkentésére egy garancia-program is alkalmas lehet.

¹ Lásd bővebben: <https://www.kormany.hu/hu/innovacios-es-technologiai-miniszterium/hirek/a-magyar-klimacelok-elereset-is-segiti-az-energiahatekonysagi-kotelezettsegi-rendszer>

- **Energiahatékonyság finanszírozási fórum felállításának terve**

- További, a finanszírozási oldali fejlesztési lehetőségek, innovatív finanszírozási formák (például számlás finanszírozás) megvizsgálására megfelelő fórumot jelenthet az MNB, a Magyar Bankszövetség, a BME, a Környezettudatos Építészet Magyarországi Egyesülete (a Civil Konzultáció egyik résztvevője) és az Európai Jelzálogszövetség tervezett, energiahatékonysági finanszírozási konzorciuma egy EU Horizon 2020 pályázati kiírásához kapcsolódóan.
- A konzorcium célja az energiahatékonyságot szolgáló beruházások finanszírozási környezetének a javítása. Az együttműködés a lakóingatlanokon kívüli további épületek (középületek, kereskedelmi ingatlanok), illetve a velük kapcsolatban lévő területek (távfűtés, közlekedés, közvilágítás) modernizálásának finanszírozására is kiterjedhet majd stratégiai és szabályozási javaslatok, termékkonstrukciók kidolgozásának keretében, még akkor is, ha az állami tulajdonú ingatlanok felújítása inkább fiskális forrásokból (akár zöld államkötvényekből) finanszírozandó.

2.2. Zöld energiatermelés

A Konzultáció is rámutatott arra, hogy a zöld energiatermelés további felfutása (elsősorban napenergiára alapozva, de más zöld energiaforrásokkal diverzifikálva) szükséges lenne. A megújulóknak használata mérsékli az ország ÜHG kibocsátását, a lokális légszennyezettséget, az energiaszegénységet, megtartja, illetve növeli az építőiparban és az energetikai szektorban dolgozó munkavállalók számát, a figyelemre méltó növekedési célkitűzések pedig bázisát jelenthetik a hazai energetikai és gépipari fejlesztéseknek, melyek magukban foglalják az energiatárolási technológiák és hálózatok szükségszerű fejlesztését is.

Hazánk csekély megújuló felhasználásának 77 százaléka biomassza (2018), ez is főképp fűtési célú tűzifa használatot jelent (57 százalék); a napenergia mindössze 3 százalékot tesz ki. Mindez óriási kihasználatlan potenciált jelez.

A konzultáció kiemelte a szélenergiában rejlő potenciálokat is, javaslatként felmerült, hogy emiatt ismét biztosítani kellene az ezen beruházások megvalósulását támogató szabályozói környezetet. Szintén megjelent a felvetésekben az a tény is, hogy hazánk kiváló adottságokkal bír a geotermikus energia tekintetében, melynek eddigi kihasználtsága meglehetősen alacsony, miközben egyes számítások szerint 2030-ra a legolcsóbb hőtermelési technológiává is válhat a jó adottsággal bíró területeinken.

A Konzultációban felmerült főbb javaslatok

- **A távfűtés és távhűtés zöldítése:** a Nemzeti Energiastratégia célja a távhőszektorban a földgáz részarányát 70%-ról 50%-ra csökkenteni 2030-ra, főleg geotermia és biomassza felhasználásával. Az 50%-os megújuló részarány jelentős nagyságú beruházást igényel, ezért a távhőt, erdőket és ipart érintő fejlesztési stratégiákat összehangolni szükséges és a fenntarthatóan előállított biomasszára alapozni a szükséges biomassza felhasználást.

- A távhőhöz **stabil, kiszámítható szabályozói környezet biztosítása**: Ez utóbbi kapcsán kiemelendő tény, hogy a távhő esetében 2011-től olyan mértékben és gyakorisággal változott a távhő szabályozási környezete, hogy még 50% EU-s támogatás mellett sem valósulhat meg a kereskedelmi banki finanszírozás, mert a szabályozói bizonytalanság a hitel futamideje alatt túl nagy bizonytalanságokat jelent a cash-flow-ban.
- **Új felületek bevonása** a megújuló energiatermelésbe: Az ingatlanok (pl. társasházak, logisztikai csarnokok) felületének bevonása a megújuló támogatási rendszerbe, akár olyan innovatív formával, mint a tető-lízing.
- **Kapacitásépítés**: Az energia-tanácsadó hálózat, az építészeti, építőmérnöki képzések fenntarthatósági szempontú átalakítása; fenntartható építési centrum létrehozása.
- **Megújuló energiaközösségek**: Az EU Tiszta Energia csomagja kötelezővé teszi a közösségi energiatermelés jogszabályi környezetének kialakítását, amelynek keretében a helyi közösségek, önkormányzat, iskola, kórház együttesen termelhetnek meg saját megújuló villamos energiájukat, ezzel csökkenne az energiaszegénység és élénkítené a helyi gazdaságot is. Ezen formációk elterjedését segíthetnék a kedvezményes finanszírozási konstrukciók, vagy olyan eddig nem alkalmazott megoldások, mint a napelem-takarék kassza, ahol az állam támogatja a megtakarítások létrejöttét, illetve segít a pénzeket egyéni vagy közösségi napelemekre fordítani.
- A **lakosság napenergia** hasznosításának további támogatása adó- és járulékkedvezményekkel, egyszerűbb adminisztrációval.
- Mivel a geotermikus termálkutak létesítése az előre nem kalkulálható, esetlegesen alacsony hozam, hőmérséklet, műszaki tényezők miatt magas kockázattal és költséggel bír, ezért állami forrásból biztosított tőkére épülő, visszatöltődő kockázati tőkealap létrehozása javasolt, mellyel a sikertelen kútlétesítések kockázata fedezhető lenne. Mórahalom városa az alap kidolgozására pályázatot nyújt be az EU Citi Facility Programra az ITM és MNB támogatásával.
- Mezőgazdasági célú zöldenergia programok támogatása: Az EU Termelőtől a fogyasztóig című 2020-ban elfogadott stratégiájában² a következőt fogalmazta meg: Az alternatív, megújuló energiák terén is a körforgásos bioalapú gazdaság még nagyrészt kiaknázatlan lehetőségeket rejt magában. Például az élelmiszer- és italágazatban, a szennyvíz és a települési, mezőgazdasági hulladékból és maradékanyagokból származó biogáz előállítására szolgáló anaerob technológiai beruházás révén; illetve a mezőgazdasági ingatlanok fejlesztése területén: a mezőgazdasági épületek és istállók gyakran tökéletes helyszínt biztosítanak a napelemek elhelyezésére, és az ilyen beruházásokat prioritásként kell kezelni a jövőbeli KAP-stratégiai tervekben.

² europapont.blog.hu/2020/06/01/biodiverizasi_strategia

Az MNB a zöld energiatermelés térnyerését alapvetően úgy tudja támogatni, ha minél kedvezőbb finanszírozási környezetet biztosít ahhoz. A magyar energiatermelésben egészen 2017-ig elenyésző mértékben jelentek meg a ténylegesen megújuló, „zöld” energiaforrások. 2017-18-19 folyamán a zuhanó napelempanel áraknak, és ezzel párhuzamosan az európai viszonylatban kedvező magyar KÁT átvételi áraknak köszönhetően a naperőművi beruházások érdemi felfutása ment végbe Magyarországon. Annak ellenére, hogy a megújuló erőművek piacán a magyar bankok korábban nem rendelkeztek széleskörű tapasztalatokkal, a magyar bankrendszer megfelelő támogatást nyújtott az ágazatnak az elmúlt évek megugró beruházásainak finanszírozásában. A beruházások dinamikájából nem következtethetünk arra, hogy jó minőségű projektek megvalósulását akadályozta volna a pénzügyi finanszírozás hiánya.

Az elkövetkező évek villamosenergiái beruházásai egy megújult, technológiasemleges, piaci versenyt preferáló támogatási rendszer, a METÁR rendszer keretein belül valósulhatnak meg, mely új piacon viszont a beruházók új kihívásokkal szembesülnek, ami korlátozhatja az elérhető pénzügyi finanszírozási forrásokat és ezzel együtt a sikeresen megvalósítható beruházások számát.

Az MNB célja továbbá, hogy a zöld távhő program bevezetését és terjedését is hatékony finanszírozási ösztönző programokkal segítse.

Az MNB tervezett lépései

- **Banki megújuló energiatermelési hitelezés támogatása**
 - Az MNB 2020. április végén a Bankszövetségen keresztül konzultációt kezdeményezett a bankrendszer szereplőivel arra vonatkozóan, hogy pénzügyi (például banki tőkekövetelmények) és nem pénzügyi (jelenlegi megújuló energia támogatási rendszer, hitelfedezetek jogi besorolása) szabályozási szempontból megvizsgálja a megújuló energiatermelés finanszírozásának jelenlegi kereteit, akadályozó tényezőit, a nemzeti stratégiákban 2030-2040-ig felvázolt napenergia bázisú energiatermelés finanszírozási igényét, strukturális lehetőségeit.
 - A fókuszpontok a következők: hitelkockázat, árfolyamkockázat, forrásköltség, kamatkockázat, fedezetek, ügyfélminősítési modellek, új finanszírozási termékek, konstrukciók.
 - Az MNB a bankok visszajelzéseit a Civil Konzultációban kapott javaslatokkal „ötvözve” veszi alapul saját intézkedéseinek megtervezéséhez.
- **Megújulóenergia-közösségek kialakításának facilitálása**
 - A Magyar Természetvédők Szövetsége megújulóenergia-közösség pilot projektet tervez indítani, melyben – sikeres pályázat esetén³ - a hazai közösségi megújuló energiatermelés és felhasználás megvalósítási, kivitelezési, működtetési aspektusait járják körbe, miközben a jogszabályi kialakítás folyamatban van hazánkban. Ezt a projektet az MNB is támogatja szaktudásával a finanszírozási kérdések kapcsán.

2.3. Vízgazdálkodás – mezőgazdaság

Az agráriumban a klímaváltozás fizikai kockázatai már évek óta lenyomatot hagynak a mindennapjainkban árvíz, belvíz, aszály, vagy éppen járványok formájában. A konzultáció is rámutatott olyan problémákra, mint például a csapadék mennyiségének csökkenése, egyre hektikusabb eloszlása, egyes területeink elsivatagosodása, miközben a jelenlegi, a víz gyors elvezetésére optimalizált vízgazdálkodási gyakorlataink miatt több vizet engedünk ki az országból, mint amennyi évente beérkezik.⁴

Európában 17-szeres a termőföld túlhasználat, azaz 17-szer gyorsabb a termőréteg pusztulása, mint a képződése.

A vízmegtartó gazdálkodás, vízviisszatartó beruházások hiánya mellett az agrárium további nagy kihívása az erodálódó, fokozatosan csökkenő humusztartalmú talaj, amihez a jelenlegi gazdálkodási módszerek is hozzájárulnak. Ez utóbbi azt is okozza, hogy a talajokból felszabadult szén legnagyobb része a légkörbe kerül, hozzájárulva az üvegházhatási folyamat erősödéséhez. Talajmegújító, talajfenntartó, biodiverzitást erősítő művelésre már vannak példaértékű, magas hozamú, projektjelleggel művelt területek hazánkban, de a szemléletváltás, a beruházási, támogatási források átalakítása is elengedhetetlen a szektorban.

³<https://nkfih.gov.hu/palyazoknak/egyeb-tamogatas/energiakozossegek-kialakitasat-mukodeset-tamogato-mintaprojekt-megvalositasa-2020-314-zfr-ekm/palyazati-felhivas>

⁴ A vízgazdálkodásunk további problémája, hogy az országos szintű integrált adatgyűjtés és az erre alapozott döntéstámogatás hiányzik. Így eshet meg, hogy helyi döntések születnek az aszályos időszakok vízkivétel, az árvízi kezelés vagy épp a víztározók szabályozásának kérdésében, amik egymásnak ellentmondóak is lehetnek. Ezért a vízgazdálkodás egységes, országos digitalizációjára van szükség, meghaladva az eddig szigetrendszerűen működő technológiákat, rendszereket, megoldásokat.

Nem mellőzhető az a probléma sem, hogy az intenzív mezőgazdaság erősen kitett a járványveszélyeknek (lásd például madárinfluenza, sertéspestis), ezáltal komoly exportkorlátozásoknak, gazdálkodói veszteségeknek, melyeket csak felerősítenek a zoonotikus járványok hatványozott hatásai (lásd Covid). A koronavírus járvány az élelmiszer- és humán egészségbiztonságon túl rávilágított továbbá a rövidebb ellátási láncok szükségességére és a hosszú láncok sérülékenységére, ami az agráriumban a hazai önellátás, felesleges terméktárolás mellett a helyi, termelői közösségek, hazai szaporítóanyagok fontosságát és az agrárium munkaerőpiaci elégtelen kapacitását, kihívásait is kiemeli. Ez utóbbiakhoz kapcsolódik, hogy a járvány során kétféle tendencia volt megfigyelhető Magyarországon: megnőtt a városokban a megbízható forrásból származó termékek házhoz szállítására való igény és a termelői termékeket közvetítő közösségi szervezésű átvévo pontok látogatottsága megnőtt, mivel a biztonságos termék mellett a megfelelő szociális távolságot is tudták biztosítani, mindezen túl a vásárlók a lojalitásukat is kifejezték a bajba került termelőkkel szemben.

A konzultáció tanulságai így foglalhatók össze: a talaj termékenységének megőrzése természetes megoldásokkal, a biodiversitás védelme, gyarapítása, a jó minőségben és elegendő mennyiségben rendelkezésre álló édesvíz biztosítása, a vizek jó ökológiai állapotának elérése nem „csak” környezet- és természetvédelmi, hanem nemzetbiztonsági kérdés. A természeti erőforrások megőrzése és gyarapítása befektetés, mely a gazdaság és a társadalom hosszú távú működőképességét biztosítja. A klímareziliens magyar agrárium egyértelmű versenyelőnyt jelenthetne Magyarország számára.

A 2013-as, 2014-es, 2016-os méhpusztulást egy még nagyobb méhpusztulás (1000 méhészt érintett) követte 2018-ban hazánkban. Az élelmiszereink 75 százaléka függ a beporzástól.

A Konzultációban felmerült főbb javaslatok

- A tájszerkezetváltás, a területalapú támogatások rendszerének átalakítási szükségessége, figyelembe véve az adott területek földrajzi és termelési tulajdonságait, kapacitásait (például egy régi ártéri terület vagy folyómeder mai szántóként való hasznosítása során sokkal gyakrabban jelentkezik a belvíz- és árvíz kár más területekhez képest),
- a talajregeneratív⁵ gazdálkodás és a fenntartható tápanyag-gazdálkodás pozitív környezeti és gazdasági előnyei (ugyanakkora vagy magasabb hozamok és bevétel érhető el, miközben a gazdálkodás fenntartható módon történik),
- a zöldmezős beruházások helyett a barnamezős beruházások támogatása,
- a rövid ellátási láncok kialakításának feltételrendszerének biztosítása, a láncok működésének támogatása, preferálása az élelmiszer gazdaságban, mely összhangban van a fogyasztói igényekkel is,
- helyi termelői piacok, bevásárló közösségek, valamint innovatív értékesítési csatornák (pl.: automata, szedd magad, megújuló közétkeztetés) támogatása a hazai élelmiszer önellátást is segítve,
- közösségi kertek és iskolakertek terjesztése,
- hazai szaporítóanyag ellátás fejlesztése,
- extenzív mezőgazdálkodási gyakorlatok, rendszerek preferálása,
- tudatos erdőszűltés növelése,
- vízmegtartó beruházások kivitelezése,
- komposztanyag országos szintű szelektív gyűjtése és a háztartási kezelésének, oktatásának elősegítése
- az EU és a NAK által kezelt Biomassza alapú gazdasági stratégia nyomonkövetése, mely fontos eleme lesz a következő hét éves finanszírozási periódusnak.

A konzultáció is aláhúzza tehát nem csak a témakör fontosságát, de annak összetettségét is, elsősorban az agrárium és a vízgazdálkodás kölcsönhatásait, valamint rámutatott arra, hogy a klímaváltozás és az EU-s szabályozás várható változásai egyaránt külső kényszert is jelentenek a mezőgazdaság szereplői számára. Az MNB a Civil Konzultáció ezen „vonalát” az alábbiak szerint tervezi továbbvinni, elősegítendő a szükséges fenntarthatósági beruházásokat.

⁵ Talajregeneratív gazdálkodás elemei: a fő tenyészidőszakon kívül takarónövény-keverék vetése, a talaj forgatás nélküli művelése, élő gyökerek minél folyamatosabb jelenléte a talajban, direktvetés, a mikrobiális élet visszaállítása, a humusztartalom, a vízmegtartó képesség, a karbonmegkötő képesség növelése, műtrágya- és növényvédőszer helyett a helyreállított természet által nyújtott ökoszisztéma szolgáltatások alkalmazása.

Az MNB tervezett lépései

- **Fenntartható agrárium kutatás**
 - Annak érdekében, hogy az MNB meg tudja tervezni saját, a környezetileg fenntartható mezőgazdaság finanszírozását elősegítő lépéseit, a banki és tőkepiaci finanszírozás kedvezőbbé tételét, az agráriummal kapcsolatos, alapozó kutatást kezdeményezett külső szakértő bevonásával.
 - A 2021 első negyedévéig zajló kutatás főbb területei a hazai mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozások elmaradása a fenntartható mezőgazdaság definíciójához képest, a fenntarthatóvá váláshoz szükséges ösztönzők és motivációk, a fenntarthatósági beruházások típusai, finanszírozási döntést befolyásoló tényezői, speciális finanszírozási igényei és a jelenlegi hitelkínálati rendszer kapcsolata.
 - Az MNB a kutatás folyamata során időről-időre egyeztet majd a Civil Konzultáció agráriummal, vízgazdálkodással foglalkozó tagjaival.
 - A kutatás eredményei alapján az MNB támogató finanszírozási lehetőségek kidolgozását fogja megkezdeni.

2.4. Körkörös gazdaság

Magyarországon a keletkező települési szilárd hulladékok mintegy fele mai napig csupán lerakásra kerül. Hazánk rosszul áll az európai uniós hulladék újrahasznosítási célok teljesítésében, a hulladékhierarchia érvényesítésében (megfontolás, megelőzés, csökkentés, komposztálás, helyreállítás, javítás, újratöltés, újrafelhasználás, más célra hasznosítás, ajándékozás/megosztás, anyagában történő újrahasznosítás) és a „normál”, valamint vegyi szennyezett területek kármentesítésében.

Évről évre több mint 100 milliárd tonna nyersanyagból gyártunk késztermékeket, de ennek negyede sem épül be a házakba, járművekbe és más tartós fogyasztási cikkekbe, és az egytizedét sem dolgozzuk fel újra. A körkörös gazdaság célja, hogy minél kevesebb legyen a hulladék, és minél több az újra feldolgozott anyag.

A konzultációban kapott visszajelzések is megerősítették, hazánkban még mindig kevésbé érvényesül az a tétel, hogy a hulladék nem egyenlő a szeméttel. A hulladék értékének felismerése és kiaknázása értéktelmentő szolgáltatások bővülésével, munkahelyteremtéssel és végül GDP növekedéssel is jár. A legyártott termékek (melyek jelentős része import, különösen a műszaki cikkek terén) tervezett avulására gondolva például látni kell, hogy a javító, szerelő szolgáltatások elterjedése nemcsak visszakapcsolhatja az anyagot a körforgásba, de új, hazai munkahelyeket is teremthet. Az agráriumban a melléktermékek hasznosítása a munkahelyteremtés mellett több értékesíthető végterméket eredményezhet élelmiszeripari, talajjavító, takarmányozási területeken; az építőiparban a bontási hulladékok megelőzése, megfelelő minőségű külön gyűjtése, újrahasznosítása, az ezekből készült szerkezetek termékminőségének gyorsabb tétele, a megújuló építőipari alapanyagok, a teljes életciklus költség szemlélet alkalmazása biztosíthatja a körforgásos szemléletet.

De a konzultáció rámutatott: ugyanígy lenne kiút a lineáris gazdaságból a felfutóban lévő közlekedés elektrifikációja területén is, az akkumulátor újrahasznosítása és az energiatárolás technológiájának fejlesztése lenne kívánatos, különösképpen figyelembe véve a szükséges nyersanyag, erőforrás korlátos globális rendelkezésre állását. A fogyasztási szokásainkban, kultúránkban az egyszer használatos csomagolások elvetése és a tartós, minőségi termékek preferálása, a bér-

A műanyagokat világszerte csak 10 százalékban hasznosítják újra. A 10 százalékon belül 2 százalék az, amit úgy hasznosítanak újra, hogy nem alacsonyabb minőségű műanyagot állítanak elő. Ugyanis a műanyagokat csak egyszer vagy maximum kétszer lehet újrahasznosítani és jellemzően alacsonyabb minőségi kategóriájú műanyagot tudnak létrehozni.

Magyarországon a legjobban hasznosítható pet-palacknak is csak 20-30%-át hasznosítjuk újra.

lésre, megosztásra alkalmas termékek igénybevétele (a „közösségi gazdaság” vagy más néven „megosztásos gazdaság” terjedése) magasabb jövedelmet hagy a háztartásoknál, továbbá a fogyasztás fókuszát a szolgáltatásokra helyezve végezetül magasabb életminőséget is biztosít az egyének és a társadalom számára.

A konzultációban felmerült főbb javaslatok:

- A tartós fogyasztási cikkek tervezett avulásának megelőzése az előírt jótállási idő növelésével, a javíthatóság könnyebbé tétele, szerelési szolgáltatások támogatása (pl. 5 százalékos áfa alkalmazásával),
- a bérlet, megosztás típusú szolgáltatások, termékek terjedésének segítése,
- teljes életciklus költséget, elemzést figyelembe vevő finanszírozási mechanizmusok támogatása,
- újrahasznosítási arányok növelése az építőiparban,
- utcai szelektív gyűjtés kiépítése,
- komposzt anyagok szelektív gyűjtési és kezelési rendszerének kiépítése,
- barnamezős beruházások támogatása, komplex értékelése a zöldmezős beruházások helyett, barnamezős területek rehabilitációs programja, barnamezős iparterület kínálat kialakítása megfelelően strukturált érdekeltségi rendszerrel,
- hulladék újrahasznosítást segítő térinformatikai adatbázis használata,
- betétdíjas, újratöltős üvegek, dobozok alkalmazása a kereskedelemben és a HoReCa⁶ szektorban,
- az étel- és élelmiszerpazarlás, -hulladék csökkentésének és biotermék alapú felhasználásának elősegítése.

A körkörös gazdaság gondolata a nemzetközi fenntartható finanszírozási keretrendszerben még nem kapott akkora figyelmet, mint (az azzal egyébként logikailag sok szálon kötődő) klímavédelem. Az EU taxonómiában (lásd a 3.5 pontban) a részletes kritériumok kidolgozása még várat magára, ugyanakkor egyes külföldi országokban már felismerték a pénzügyi szektor és a körkörös gazdaság összekapcsolásának szükségességét. Hollandiában például a vezető kereskedelmi

bankok külön irányelvet⁷ fogadtak el a célból, hogy a körkörös üzleti modellel rendelkező vállalkozások hitelzése, tőkeoldali finanszírozása erősíthető, gyorsítható lehessen.

⁶ Az angol Hotels, Restaurants, Cafés (szállodák, éttermek, kávéházak) gyűjtőfogalom rövidítése

⁷Ld. bővebben: www.ing.com/web/file?uuid=bb60f278-9508-440f-b5f5-f4568f50a789&owner=b03bc017-e0db-4b5d-abbf-003b12934429&contentid=43933

Az MNB tervezett lépései

- Az MNB-nek egyelőre még nem állt módjában konkrét terveket kidolgozni a körkörös gazdaság pénzügyeivel kapcsolatban, ám 2021-ben egy tanulmányban tervezi megvizsgálni a nemzetközi példák, kezdeményezések alapján a hazai előrelépési lehetőségeket. Emellett a témakört az általa támogatott egyetemi kutatásokban is egyre hangsúlyosabban tervezi megjeleníteni.

2.5. Hazai zöld ágazatok fejlesztése

A koronavírus járvány a többi ágazatban is felhívta a figyelmet a globális ellátási láncok sérülékenységére, a hazai és európai önellátás nagyobb hangsúlyára. A konzultáció több olyan ágazatot is azonosított, melyek szinte azonnal és hosszabb időre leálltak, ugyanakkor fenntartható irányba terelhetők lennének zöld beruházások kivitelezésével. Ilyenek például a turizmus, közlekedés és az autógyártás, mely ágazatok épület-energiahatékonyság, megújuló energia, helyi élelmiszeripari beszerzések; elektromos közlekedés, tömegközlekedés elektrifikációja és más intézkedések révén zöldíthetők.

A jelenlegi hazai zöld iparágak (megújuló energia, épületenergetika) főbb beszállítói relációi európai vagy ázsiai illetékességűek, új hazai gyártókapacitások kiépítése, az elektrifikáció, energiatárolás innovatív megoldásainak támogatása erősítené a hazai zöld iparágak terjedését és csökkentené a globális ellátási láncoktól való függőséget és munkahelymegtartó, -teremtő hatással is bírna. Mint ismeretes, a közlekedés zöldítése érdemben csökkenthetné hazánk légszennyezettségi és ebből fakadó korai halálozási mutatóit, amiben sereghajtók vagyunk az EU-ban. A körkörös gazdasági szemlélethez és a természeti erőforrások gyarapításához kapcsolódik az a szükségszerű változtatás is, miszerint zöldmezős beruházások helyett a barnamezős beruházások terjedését preferáljuk, melyek révén újrahasznosítható és helyreállítható területeket kapcsolunk vissza a körforgásba, miközben a többi terület tovább nyújtja ökoszisztéma szolgáltatásait.

Magyarországon a légszennyezettség (PM_{2,5}; NO₂; O₃) okozta halálozások aránya a lakosságszámhoz vetítve a 4. legrosszabb az EU-28-ban.

A konzultációban felmerült főbb javaslatok:

- környezetvédelmi biztosíték és biztosítás nyújtása a tevékenység környezeti kockázatának mértéke alapján,
- állami zöld kockázati tőkealap létrehozása,
- a beruházások környezeti, egészségi és klímakockázatait értékelő országos adatbázis létrehozása,
- a különböző ágazatokra vonatkozó állami pályázatok, kedvezmények nyújtása során a fenntarthatósági kritériumok fajsúlyosan jelenjenek meg,
- egyúttal a környezetileg káros tevékenységek támogatásának részletes kimutatása és megszüntetése,
- kormányzati és önkormányzati példamutatás saját beruházásokban,

- zöld közbeszerzések, szociális közbeszerzések, az ennek megfelelő szabályozás kidolgozása és életbe léptetése,
- zöld, vidéki turizmus beruházások elősegítése,
- zöld iparágak gyártási kapacitásainak kiépítésének finanszírozása, támogatása.

Kifejezetten a közlekedéshez kapcsolódóan:

- hitelprogram az öreg, szennyező autók, járművek elektromosra, hibridre való lecserelésére, az elektromos autómegosztó szolgáltatások elterjesztésére,
- megosztásos rendszerek támogatása (autó- és kerékpármegosztás, elektromos kerékpármegosztás, telekocsi rendszerek rövid távra is),
- elektromos töltőhálózat és elektromos járművek számára dedikált parkolóhelyek fejlesztése és a fizetős töltők árazásának reálisabb szintre való mérséklése, ilyen formában az elektromos autózás elterjedésének támogatása,
- a közlekedés elektrifikációja és zöld árammal való ellátása a tömegközlekedésre és áruszállításra vonatkozóan is,
- közösségi és alternatív közlekedés jóval intenzívebb fejlesztése,
- alacsony kibocsátású zónák bevezetése a városokban,
- zöld közbeszerzés a közlekedésben, azaz környezetbarát, energiahatékony járművek közbeszerzése, állami és önkormányzati szféra nagy futásteljesítményű gépjárműveinek cseréje,
- EU támogatások hatékonyabb igénybevétele és felhasználása,
- a Fenntartható Városi mobilitási Terv Irányelveivel összhangban minden város készítsen Fenntartható Városi Mobilitási Tervet,
- munkahelyi mobilitási terv támogatása.

Az MNB a zöld ágazatok erősödését – hasonlóan más területekhez – a pénz- és tőkepiacokon keresztül tudja elősegíteni.

Az MNB tervezett lépései

- **Zöld vállalati hitelezés** ösztönzése:
 - Az MNB a következő időszakban megvizsgálja, hogy a zöld vállalati hitelezést pozitívan megkülönböztető tőkeszabályozást vezessen be.
 - A megkülönböztetés alapja az EU Taxonómia⁸ lenne. Azaz, a jelenleg vizsgált szabályozás akkor tenné lehetővé a „zöld kedvezmény” alkalmazását, ha az adott hitelcél vagy a hitefelvevő vállalat teljes tevékenysége alapján demonstrálható lehet, hogy az hozzájárul az alábbi környezeti célok valamelyikéhez (anélkül, hogy egy másik környezeti célt veszélyeztetne):

⁸ A Taxonómia a környezetileg fenntartható gazdasági tevékenységek „katalógusa”. Lásd bővebben: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/sustainable-finance/eu-taxonomy-sustainable-activities_en

Amennyiben egy ilyen keretrendszer elfogadásra kerül, akkor abban generálisan érvényesülhetne a Civil Konzultációban megjelenő gondolat, miszerint a zöld ágazatokat (vagy éppen a „zöldülni” szándékozó hagyományos vállalatokat) támogassuk, legyen szó közlekedésről, gyártásról vagy éppen turizmusról.

- **Zöld kockázati tőke:**

- A hazai zöld vállalati szegmens erősödése nem csak a hitelfelvételeken keresztül támogatható. Mivel a környezeti fenntarthatósági fordulathoz kifejezetten szükségesek az innovatív technológiák, újszerű megoldások, a kockázati tőkének kulcsszerepe lehet. Ígéretes fejlemény, hogy Magyarországon már legalább három, környezeti fókuszú kockázati tőkealap is elindult, illetve indulóban van. Az MNB a Fenntartható Tőkepiaci Stratégia hamarosan induló tervezése⁹ során a kockázati tőkének is fontos szerepet szán, a projektben megvizsgálásra kerül, hogy miként lehet ezen alapok számát és méretét tovább növelni.

- **Zöld kötvénypiac beindulásának elősegítése:**

- Szintén a hiteloldali finanszírozás alternatíváját jelentik a kötvények. Az MNB szándéka, hogy a nemzetközi piacokon már jelentős felfutást produkáló zöld kötvények hazánkban is teret nyerjenek, melyhez a sikeres magyar zöld állampapír kibocsátás kiváló alapot nyújt. Az MNB különböző ösztönző lépéseket tervez a zöld kötvények terén is.¹⁰

⁹ <https://www.mnb.hu/sajtoszoba/sajtokozlemenyek/2020-evi-sajtokozlemenyek/hamarosan-elindul-hazank-fenntarthato-tokepiaci-strategiajanak-tervezese>

¹⁰ <https://www.mnb.hu/letoltes/a-magyarorszag-i-zold-kotvenypiac-beinditasanak-lehetosegei.pdf>

2.6. Zöld adózás lehetőségei

A Konzultációban is visszatérő gondolat volt, hogy zöld beruházások terjedésében, a beruházók, befektetők és finanszírozók megtérülési kalkulációiban kulcsfontosságú szerepe van az adózási rendszer szerepének. Rendkívül sok múlik azon, mennyire differenciálja kedvezően az adórendszer és a korábban már említett állami támogatási rendszer a zöld beruházásokat és mennyire tesz hatékony lépéseket, negatív ösztönzőket a fenntarthatósági szempontból káros tevékenységek terjedésének megakadályozására. Sokatmondó tény, hogy világszerte például 2017-ben a fosszilis tüzelőanyagok támogatása még mindig a világ GDP-jének 6,5%-át tette ki.

A konzultációban felmerült főbb javaslatok:

- A közlekedés elektrifikációját és a levegőminőség javítását támogatná például a regisztrációs adó és a gépjárműadó emissziós szempontú módosítása, ugyanakkor ennél egyszerűbb, nagyobb hatással bíró és a környezetterhelést jobban figyelembe vevő megoldás lenne a kilométer- és szennyezésarányos útdíj bevezetése minden gépjárműre minden útvonalon, illetve a parkolási díjtételek és zónák módosítása abból a célból, hogy elősegítse a járműállomány korszerűsítését és a levegőminőség javítását. A városi levegőminőséget érdemben javítaná a több külföldi országban is bevezetett, akár emissziós normák szerint is differenciált dugódíj bevezetése. (Egyes adók, illetve adó jellegű tételek már most is differenciálnak a gépjármű környezetvédelmi besorolása szerint, ám jelentős további tér lenne az ösztönzésre.)
- A lakóingatlanok energiahatékonysági beruházásainak adózási támogatása (pl. az áfa 5%-ra csökkentésével) a rezsicsökkentés átalakítását, fejlesztését is jelenthetné, akár a fogyasztók energiatartózkodását, energiaszegénységét csökkentve.
- Általánosságban minden iparág fenntarthatósági törekvéseit segítené például a karbonvámok (mely csak EU szinten bevezethető), karbonadó, karbonkvóta-árkülönbözet bevezetése, a légitranszport adómentességeinek megszüntetése.
- A környezetvédelmi termékdíjak, környezetterhelési díjak, bányajáradékok emelése (negatív ösztönzők) mellett az adókedvezmények átalakítása is megfontolandó a fenntartható cégek, a körkörös gazdasági modellek és a lakosság zöld beruházásainak pozitív megkülönböztetése érdekében (pozitív ösztönzők).
- Több tagállamban (Franciaország, Szlovénia, Nagy-Britannia) jó gyakorlat, hogy a mezőgazdasági termelő által előállított zöld energia (például napenergia, biomassza, szélenergia) a mezőgazdasági tevékenység része, és az energia értékesítése mezőgazdasági bevételnek minősül, ezáltal a mezőgazdaságra alkalmazott kedvező adózás alá tartozik.

Az MNB nem rendelkezik hatáskörrel az adózás terén, ám a fenti javaslatokat megosztotta az illetékes minisztériumokkal.

Az MNB a 2019-ben publikált Versenyképességi program 330 pontban című kiadványában¹¹ több, a zöld adózás terjedését is támogató saját javaslatot is tett. Ezek közé tartozik a vállalati energiafelhasználás hatékonyságának növelése adókedvezményekkel. Ezt az energiahatékonysági beruházások céljából igénybe vehető társasági adókedvezmény további fenntartásával és mértékének növelésével lenne megvalósítható.

Az adókedvezmények szintén támogathatják a zöld fordulatot a lakossági energetikai korszerűsítések ösztönzése, például a korszerű fűtési rendszerek kialakítása terén. Franciaországban a hagyományos kazánoknál jóval környezetkímélőbb, kondenzációs kazánok vásárlásának érdekében a vételár 15–25 százaléka-nak megfelelő adókedvezményt vezettek be a 2000-es években, amelynek hatására a kondenzációs kazánok piaci részesedése kevesebb, mint 10 év alatt 25 százalékponttal nőtt.

Továbbá a zöld fordulathoz járulhat hozzá az üveg mellett a műanyag palackokra is kiterjedő általános és kötelező érvényű betéti díjas rendszer bevezetése, amelynek megvalósulását a kormány által 2020 elején meghirdetett Klíma-és Természetvédelmi Akcióterv második pontja támogathatja.

¹¹ <https://www.mnb.hu/letoltes/versenykepességi-program.pdf>

3. TOVÁBBI TERVEZETT INTÉZKEDÉSEK

3.1. Banki Zöld Ajánlás kiadása

Az MNB 2020-ban átfogó ajánlást készít a hitelintézeteknek (majd a későbbi években más pénzügyi intézmények számára is), melyben ismerteti a környezeti, fenntarthatósági tényezők stratégiaalkotásba, kockázatkezelésbe, valamint üzletpolitikába való beépítésére vonatkozó elvárásait, a szorgalmazott legjobb gyakorlatokat.

A leendő ajánlás építeni fog a meglévő, előremutató nemzetközi kezdeményezésekre (többek közt az ENSZ Felelős Banki Irányelveire¹²), és az MNB a Civil Konzultációban felmerült meglátások, szempontok beépítésére is törekszik majd, illetve kifejezetten számít majd a civil szervezetekre, mint véleményezőkre a tervezet társadalmi egyeztetése során is.

3.2. Zöld Pénzügyi Jelentés

A klímaváltozás és általában a környezeti anomáliák a gazdaság és a kapcsolódó pénzügyi rendszer mielőbbi fenntarthatósági fordulatát sürgetik, melynek előrehaladását viszont értelemszerűen folyamatosan figyelni, visszamérni szükséges.

Az MNB éppen ezért azt tervezi, hogy 2020 őszén első alkalommal Zöld Pénzügyi Jelentést készít, melyben a piaci szereplők és a lakosság számára publikálja, hol tart Magyarország a zöld beruházások finanszírozása, zöld befektetések terén.

Ma még rendkívül kevés adat áll rendelkezésre a fentiekről, ezért a Jelentés megalapozásához az MNB fokozatosan egy indikátorrendszert kíván kiépíteni partnerei segítségével. A mutatószámokat pedig éves szinten monitorálni és publikálni tervezi, ezáltal biztosítva az ellenőrizhetőséget, követhetőséget a zöld finanszírozás előrehaladásában, a fenntarthatósági vállalások teljesülésében.

3.3. Lakossági szemléletformálás – családi zöld pénzügyek és termékkereső

A Civil Konzultáció is megerősítette az MNB számára, hogy hazánk lakosságának pénzügyi ismeretei, kultúrája továbbra is erős hiányosságokkal bír, a környezeti, klímaváltozási tudás és attitűdök is további erősítésre szorulnak. A karbonsemlegességhez kitűzött célok eléréséhez értelemszerűen rendkívül fontos a megfelelő lakossági bázis, és ez igaz a finanszírozási háttérre is. A pénzügyi és környezeti ismeretterjesztés kombinálása segítheti a lakossági megtakarítások és hitelfelvételek zöld irányba terelését, csökkenti az információs aszimmetriát, erősíti az ügyfélbizalmat és élénkíti a versenyt.

Éppen ezért az MNB a közeljövőben egy **Családi Zöld Pénzügyek internetes oldalt** tervez indítani, melynek célja, hogy ismeretterjesztéssel, szemléletformálással hozzájáruljon, hogy ezen ügyfélkör felismerje az egyéni felelősség szerepét, továbbá azt, hogy pénzügyei is a környezet szolgálatába állíthatók, ezáltal egyre tudatosabban keresse azokat a pénzügyi megoldásokat, melyek a környezetileg is előnyös célok megvalósítását segítik. Cél, hogy a hazai háztartások (legyen az egy- vagy többszemélyes) egyrészt felismerjék, hogy ökológiai lábnyomuk csökkentését is segítheti, ha pénzügyeikben is a pénztárcájukat kímélő, egyben a fenntarthatóságot szolgáló megoldásokat választják. Másrészt cél, hogy azt is felismerjék, befektetéseikkel közvetve a lakosság is finanszírozhatja a fenntarthatóságot szolgáló beruházásokat, sőt fogyasztási döntéseikkel

¹² <https://www.mnb.hu/sajtoszoba/sajtokozlemenyek/2020-evi-sajtokozlemenyek/nyilvanos-ellenorizheto-fenntarthatosagi-vallalasokra-batoritja-a-bankokat-az-mnb>

naponként „szavaznak” a hosszú távú fenntarthatóság és magasabb életminőség mellett vagy éppen ellene. A közösségi oldal ismeretterjesztő anyagainak, interaktív játékaik előállításában a civil partnerségre, együttműködésre is támaszkodna az MNB.

A tervezett közösségi oldalon és a hozzá kapcsolódó honlapon szemléletformáló, tudatosságnövelő, ismeretterjesztő cikkek megjelenésén túl állandó elem lesz egy **Zöld Pénzügyi Termékkereső**. A zöld hitel, megtakarítási, befektetési, biztosítási termékek egy helyen való összegyűjtése lehetőséget nyújt arra, hogy a már most is zöld befektetési lehetőségeket keresőket kiszolgálják, illetve növeljék a zöld pénzügyi termékek ismertségét, elérhetőségét és ezek igénybevételét, ezáltal hosszabb távon a zöld beruházások privát forrás oldali katalizátorai is legyenek.

3.4. Az MNB saját karbonlábnyoma és a kapcsolódó hazai lehetőségek

Az MNB saját ökológiai lábnyomát külsős szakértők bevonásával évek óta méri és folyamatosan törekszik annak csökkentésére is.¹³ Az MNB 2020-ban döntött arról, hogy nagy nemzetközi konferenciáit karbonsemlegessé teszi azt ellentételező projektekkel a WWF Magyarországgal együttműködésben¹⁴, intenzív karbonelnyelést biztosító, komplex, biodiverzitást támogató, vízbázist megtartó vizes élőhely teremtésével és megőrzésével – mint egyfajta ökológiai beruházás finanszírozásával. Az MNB tervezi, hogy minél előbb teljesen karbonsemlegessé váljon.

Az ellentételezés az MNB saját karbonlábnyomán túlmutatóan is fontos kérdéskör. A fejlett országokban már régebb óta fejlődésnek indult az önkéntes karbon kredit piac, a pénz- és tőkepiacokkal való szinergiákra fókuszálva. Egyes bankok például aktívan támogatják saját, karbonelnyelési potenciállal rendelkező ügyfeleiket, hogy említett kapacitásaikat értékesítsék az ÜHG-kibocsátó vállalatok számára.

Pozitív fejlemény lenne, ha akár az ETS-en¹⁵ kívüli hazai nagyvállalatok is egyre inkább érdekeltté válnának saját ÜHG-kibocsátásuk ellentételezésében. Célszerű lenne biztosítani, hogy ezen ellentételezés a kibocsátás helyszínén, azaz hazánkban valósuljon meg, akkor is, ha ez drágább, mint a nemzetközi piacokon elérhető karbonkreditek. Ezen a területen is érvényesíthető az a szemlélet, ami a koronavírus kapcsán minden ágazatban többször is említésre került a Civil Konzultációban résztvevők által is, miszerint a globális ellátási láncok kockázatait csökkenteni szükséges a rövid ellátási láncok alkalmazásával. A karbonpiacok esetében például ez azt jelenti, hogy az ellentételezést a kibocsátás helyszínén kell megvalósítani, akkor is, ha ez arányaiban drágább.

A hazánkban okozott negatív externáliákat, mint például a légszennyezettség és egyéb káros kibocsátások növelése, természeti erőforrások nem fenntartható használata, hazánkban kell ellensúlyozni. Bár egy egyszerű faültetési projekt a harmadik világban olcsó „megváltást jelenthet” (és globális előnyei nem lebecsülendők), a magyarok életminőségét, a már fizikai kockázatokat mutató hazai ágazatokat (például agrárium) csak nagyon közvetetten befolyásolja a valós, érdemi, látható, tetten érhető, közvetlen hatások helyett.

¹³ <https://www.mnb.hu/a-jegybank/informaciok-a-jegybankrol/a-felelos-jegybank/kornyezetiranyitasi-rendszer>

¹⁴ <https://www.mnb.hu/sajtoszoba/sajtokozlemenyek/2019-evi-sajtokozlemenyek/nemzetkozi-zold-penzugyi-konferencia-a-kornyezeti-fenntarthatosag-a-penzugyi-kozvetitorendszer-felelossege-is>

¹⁵ Emissions Trading System, az EU kibocsátás-kereskedelmi rendszere

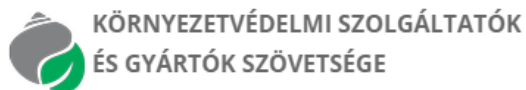

A fentiek miatt az MNB a hazai ökológiai beruházásokkal történő önkéntes karbon-ellentételezést a hazai gazdasági szereplők (elsősorban a pénzügyi szektor képviselői) között is bátorítani tervezi, a belső ellentételezési piacot pedig tudatosan fejleszteni kellene a kereslet és kínálat egymáshoz való közelítésében, a keretszabályok (nem bürokratikus) lefektetésében.

3.5. A Civil Konzultáció folytatása

Jelen dokumentum csak egy rendkívül tömör kivonata azoknak a gondolatoknak, javaslatoknak, melyeket az MNB a Civil Konzultáció során kapott. Az olyan beavatkozási területek, mint például az energiahatékonyság vagy éppen a műanyag hulladék-probléma kezelése olyan komplex problémakört jelentenek, melyeken csak lépésről lépésre lehet előrehaladni. Éppen ezért az MNB tematikusan kíván továbbhaladni, számítva a civil szervezetekre, a következő időszakban elsősorban a megújuló energiatermelés és az agrárium-vízgazdálkodás témájában.

Jelen publikációban foglaltakra vonatkozó észrevételeket, kérdéseket az MNB a zold.penzugyek@mnbb.hu címre vár. A Zöld Programmal kapcsolatos dokumentumok a www.zoldpenzugyek.hu címen érhetők el.

HuGBC

Magyar Környezettudatos Építés Egyesülete
Hungary Green Building Council

CSI2050

GREENPEACE

**Magyar
Természetvédők
Szövetsége**
Föld Barátai Magyarország

ENERGIACLUB
SZAKPOLITIKAI INTÉZET
MÓDSZERTANI KÖZPONT

fenntartható gazdaság
követ

MAGYAR
ENERGIAHATÉKONYSÁGI
INTÉZET

Akciókutatók a Fenntarthatóságért Egyesület (AKUT)

GREEN
POLICY CENTER

Nyíregyházi
Kosár
Közösség

Levegő Munkacsoport